

Keywords: mathematical skills, agricultural education, mathematical education, mathematical competence, information technology, Mathcad.

УДК 378 . 022
ББК 74.58 : 85.37

О.В. Гречановська
м. Вінниця, Україна

КІНОМИСТЕЦТВО ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Постановка проблеми. Нинішній розвиток освіти характеризується модернізацією навчання, його перетвореннями й особливо це стосується вищої освіти. У сучасних умовах розвитку України, проблемою вищих навчальних закладів є не лише формування високопрофесійного фахівця, але в першу чергу, повноцінного громадянина своєї країни. Потреби світового ринку з кожним роком стають все вимогливішими до освітнього рівня фахівців. На думку сучасних педагогів, саме набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватися у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти. Культурологічна компетентність, на нашу думку, є однією з найважливіших життєвих компетентностей, яка має бути присутня у людини високоосвіченої, людини, яка відносить себе до еліти нашої країни.

Виклад основного матеріалу. Особливо гостро постає питання формування культурологічної компетентності у вищих технічних навчальних закладах. Молодь, яка вступає в технічний ВНЗ, звичайно, має відповідний багаж деяких культурологічних знань, але, на жаль, загальноосвітні заклади не надають достатньої культурологічної освіти. Студент, під час навчання у вищому технічному закладі, завдяки специфіці ВНЗ, має недостатній доступ до культурологічних знань. Тому одне з основних завдань викладачів культурологічних дисциплін віднайти правильний підхід у процесі навчання, шукати нові технології навчання. Процес навчання дисциплін даного напрямку не повинен обмежуватися лише поясненням, яке запам'ятовується чи записується студентом – це має бути і розумова, креативна робота студента, активна робота на заняттях, зацікавленість викладеним матеріалом.

Для більш ефективного викладу матеріалу культурологічних дисциплін у технічному ВНЗ ми пропонуємо одну з не імітаційних форм навчання – лекцію. Лекція може поєднувати в собі традиційні та інноваційні методи навчання. Вона закладає основи розуміння і ставлення до предмету. Лекція – це стрункий систематичний і системний виклад певної наукової проблеми або її частки; найважча форма роботи, оскільки лектор завжди виступає одночасно в кількох ролях: оратора, вченого, педагога, психолога [1, с.136].

Ми для досягнення кращих результатів у засвоєнні навчального матеріалу студентами подаємо новий матеріал за допомогою лекцій-концертів (ознайомлення із творчістю відомих композиторів, поетів, акторів, художників і т.д.), лекцій-досліджень; візуальних лекцій (наочна демонстрація за допомогою кіно-, теле-, і відеофрагментів, слайдів, блоків інформації, які коментуються лектором). Потрібно відзначити, що в навчальному процесі освітнього закладу можуть бути ситуації, коли лекційна форма роботи не може бути замінена ніякою іншою, такі ситуації виникають:

□ при відсутності посібників із нових, тільки сформованих навчальних курсів: лекції є основним джерелом інформації;

□ якщо новий навчальний матеріал з конкретної теми не знайшов ще відображення в існуючих підручниках або деякі розділи застаріли (у сучасних умовах інформаційного прогресу це стає дуже актуальним);

□ у випадку, коли окремі теми, викладені в підручниках, занадто важкі для самостійного вивчення і тому потребують методичної переробки лектора;

□ коли з основних проблем курсу існують суперечливі думки, погляди, то лекція необхідна для їх об'єктивного висвітлення;

□ лекція не може бути замінена, коли необхідний особистий емоційний вплив лектора на студентів. У цьому випадку емоційне забарвлення лекції спільно з глибоким науковим змістом створює гармонію думки, слова, сприйняття [2].

Для кращого сприйняття матеріалу з культурологічних дисциплін, ми використовуємо візуальні лекції, під час яких проходить демонстрація зразків світового та вітчизняного кіномистецтва.

Кіномистецтво володіє низкою характерних особливостей: це є синтетичне мистецтво, що поєднує фотографію, живопис, драматургію, музику, хореографію, декор, подані в динаміці, в русі. Саме цим пояснюється впливовість кіномистецтва: воно, як жоден інший вид мистецтва здатне створювати ефект реальності того, що відбувається на екрані. Історично кінематограф народився унаслідок науково-технічного прогресу, а тому продовжує змінюватись разом із революційними змінами в сучасних технологіях: з'явилися нова оптика, нові принципи запису та збереження зображень, нові форми відтворення кінофільмів. Кіно здатне переносити нас в інші історичні епохи і навіть інші світи, дозволяє суттєво розширювати горизонти наших уявлень про дійсність, а завдяки синтетичній дії воно впливає майже на всі наші інтелектуальні здатності – на чуття, інтуїцію, уяву, інтелект, підсвідоме і несвідоме. Кіномистецтво включає в себе кілька різних напрямів: художнє кіно, документальне кіно, науково-популярне кіно, анімаційне кіно, просвітницько-пропагандистське кіно [3, с.213].

Потрібно також зазначити, що з розвитком засобів масової комунікації зв'язок молоді з кіномистецтвом постійно розширюється. Велике значення має кабельне та супутникове телебачення, вільний доступ молоді до кінотеатрів, продаж відео матеріалів і різноманітної відеотехніки, перегляд кінофільмів через Internet в режимі On – line. Звичайно, ми розглянули кіномистецтво та його напрями в загальному, а що ж є кіномистецтво на даний момент? У першу чергу не потрібно забувати, що кіномистецтво, все ж таки, є «масовою культурою».

Кіно виникло як масова ярмаркова забава самого невибагливого смаку. У своїх першочергових намірах і амбіціях воно стояло поряд із демонстрацією раритетів, клоунадою, мистецтвом фокусників. У західній соціології феномен «масовості» розглядається як ринкове явище. Твори мистецтва, науки і т.п. у цьому контексті існують у якості предметів споживання з явним комерційним інтересом, вони повинні враховувати смаки та запити масового глядача, щоб бути здатними приносити прибуток. Початківцями «масової культури» були бізнесмени Америки. Вони розробили цілу систему комерціалізації мистецтва, починаючи свою роботу з популярного «атракціону», керуючись його видовищною природою. З тих пір американські фільми не припиняють заповнювати екрани кінотеатрів світу, а «саме масове» мистецтво славиться тим, що здатне поставити на потік будь-яку актуальну тему і доставити її до самої широкої аудиторії. Кіно одне з перших видів мистецтва, яке володіє цією масовістю, отримавши таке широке розповсюдження [4, с. 108].

Завдяки цій «масовості» кіно, яке пропонується до перегляду не завжди якісне та має якийсь сенс. Якщо поглянути на телеекрани та кінофільми, які пропонуються до перегляду, ми можемо побачити насилля, бійки, падіння моральних принципів, зневагу до власної культури та насильне нав'язування чужих для нас культур, іноді це фільми, які взагалі не мають ніякого змісту. Молодь, переглядаючи кінофільми не завжди асоціює себе з позитивними героями, вони сприймають дійсність і життєві ситуації такими, якими вони бачать на телеекранах не замислюючись над правильністю дій героїв чи вирішенням

проблем. Безмежне насилля на екрані тягне за собою девіантну поведінку не сформованої культурологічної компетентності молоді та формує небезпечних для суспільства громадян.

Звичайно, не можна стверджувати, що фільми, які демонструються, несуть із собою лише негатив, адже є фільми, які всесвітньо визнані класикою кіномистецтва.

Під час візуальних лекцій, ми не намагаємося нав'язати, що кіномистецтво – це негативне явище. Ціллю нашого заняття є те, щоб студенти вчилися аналізувати кінокартину, як твір мистецтва, навчалися розуміти, що хотів режисер картини донести до глядача. Для цього перед переглядом фільму студентам надається інформація: про режисера, його творчі роботи (кінофільми); про композитора та його твори, які використовуються під час фільму; про акторів, які виконують головні, а іноді й другорядні ролі (якщо лінія головного героя тісно перемежується з роллю другорядного героя). Окрім того ми проводимо паралель із фільмами подібними за жанром чи тематикою. Багато режисерів використовує у своїй роботі і комп'ютерні технології, тому під час інформації щодо фільму, наголошуємо на цей факт.

Студенти, переглядаючи фільм, мають не лише проаналізувати, а й висловити свої критичні зауваження, а іноді виступити, як кінокритики. Тому, для висловлення своєї думки, в кінці заняття студентам дається творче завдання, яке може містити в собі запитання, щодо переглянутого фільму або пропозиції для роздумів.

Кожне заняття має свою тему, наприклад, теми циклу занять «Культурні столиці світу», на яких демонструються документальні фільми та розповідається про культурний спадок відповідного міста (Париж, Рим, Венеція, Прага і т.п.). На початку заняття студентам надається матеріал в якому міститься інформація щодо документального кіно, його особливостей, виникнення, категорії документального кіно, кінофестивалі саме документальних фільмів. Поступово студенти доходять до вивчення культурних спадщин світу, їх значення в житті людей і розвитку суспільства. Потрібно звернути увагу студентів на те, що це не лише перегляд документального фільму, а невелика візуальна подорож, тоді заняття не буде мати примусовий характер і налаштує студентів на безпосередній перегляд фільму. Одним із завдань, під час перегляду фільму є спрямування уваги студентів на культурну спадщину (архітектуру, живопис, музику), яку вони побачать на екрані. Наприкінці заняття вони пишуть творчі завдання, в яких розповідають про свої враження від побаченого, аналізують заняття.

Значне місце нині в кіноіндустрії займає анімація й особливо комп'ютерна анімація. Тому одне з занять присвячене анімаційному кіно, де проходить ознайомлення з історією виникнення анімаційного фільму, особливостями його створення. Наголошується на тому, що не завжди анімація є дитячим фільмом або не має сенсу. Наприклад, під час заняття пропонується перегляд анімаційного фільму режисера Роберта Земекіса «Полярний експрес». Цей фільм вибраний не випадково, адже це перша анімація, де проходить оцифрування живих людей. Цей фільм – екранізація популярної в Америці однойменної казки Кріса Ван Олзбурга, яка проповідує, зрозумілі навіть дітям, цінності. Студенти не лише проглядають роботу режисера та сюжет, їм надається можливість осмислити деякі речі, на які вони не завжди звертають увагу під час перегляду фільму в домашніх умовах на самоті і без відповідної інформації, яку вони можуть почути на занятті.

Проблеми природи та екології були актуальними завжди, тому одне із занять має назву «Людина і природа: проблеми протистояння і гармонії. Проблеми екології в контексті культури і моралі» і для перегляду та подальших роздумів пропонуємо фільм Жан Жака Анно «Ведмідь» (за книгою Д. Кервуда «Король Грізлі»). Незвичайний фільм тим, що йому майже нема аналогів, у ньому відсутні діалоги та головні герої – ведмеді, зйомки яких проходили у звичних для них умовах – на природі, у горах. Одним із творчих завдань було запитання «чого можна навчатися у природи?» і ось деякі відповіді студентів першого року навчання: *«Природа така як і ми, і щоб зрозуміти самих себе треба зрозуміти, що все живе і неживе в природі – частина одного цілого.»*(Настольний Антон, 2Б - 09).

«На сам перед природа нас вчить жити і виживати. Вчені говорили, що людину від тварини відрізняють почуття, совість, вміння допомагати один одному. Ми живемо в такому часі, коли людина забуває про такі якості, тому я вважаю, що саме цього повинна навчити нас природа, а саме ведмеді із цього фільму» (Ляхович Наталія, 26 - 09).

«Фільм надзвичайно цікавий і повчальний. І на мою думку, в природі можна було б позаймати почуття справедливості і, можливо, навіть жалю. Тому що часто люди бувають жорстокіші за тварин. І взагалі ми маємо черпати з природи все найкраще, не завдаючи при цьому їй шкоди, бо ми є частиною одного цілого» (Слободянюк Ганна, 6 МО - 09).

Проаналізувавши роботи студентів, ми можемо стверджувати, що перегляд фільмів на заняттях, за умови правильно поданої інформації та творчих питань, формують у студентів культурологічну компетентність. А завдяки візуальності, творчим завданням, у яких вони висловлюють свою думку студенти навчаються відрізняти фільми, які не несуть у собі ніякої додаткової інформації від фільмів, які навчають людину задумуватися та аналізувати події.

Було опитано 126 респондентів, які після закінчення заняття відповіли на запитання «Чи подобається вам переглядати фільми?» результати опитування представлені діаграмою (рис. 1.)

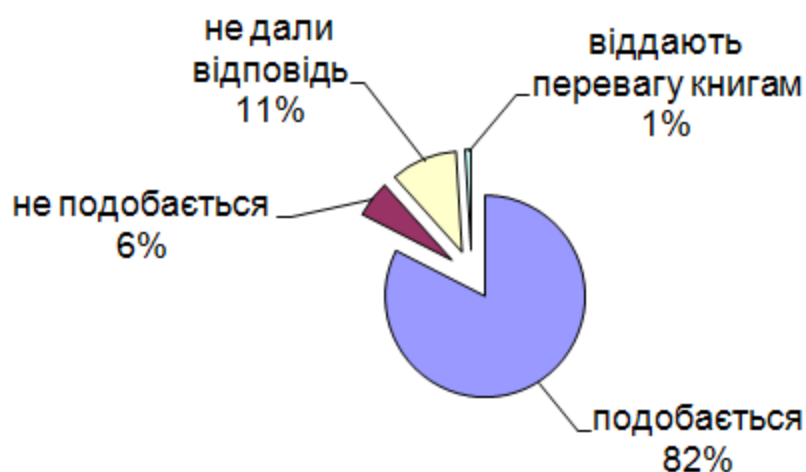

Рис. 1. Діаграма результату опитування після перегляду кінофільмів

Аналізуючи діаграму ми бачимо, що серед опитуваної молоді 82% подобається переглядати кінофільми, у порівнянні з читанням книг – 1%, отже, кінофільми є ланкою ланцюга, за допомогою якого молодь має можливість, якщо не читати класичну літературу, то переглядати фільми, а для того, щоб правильно спрямувати вибір молоді людини потрібно підвищити її культурологічну компетентність. Тому коли виникне потреба вибирати між фільмом жахів або бойовиком і фільмом, сюжетом якого є сюжет класичної літератури або з якого можна отримати пізнавальну інформацію, студенти віддавали перевагу класичним і пізнавальним сюжетам.

Для того, щоб дізнатися, яку роль у культурологічному розвитку студентства відіграє кіномистецтво, було проведено опитування. Результати відповідей представлено на рисунку 2.

З діаграми бачимо, що у формуванні культурологічної компетентності кіномистецтво відіграє одну із значних ролей і є однією зі складових даної компетентності, адже, отримують інформацію з фільмів 25% і формують погляд на життя та ситуації 23% молоді, тому поглиблення культурологічних знань особливо необхідно для того, щоб сформувати у молоді правильний вибір й розрізнити достовірну інформацію від вигадки, взірці мистецтва від «масовості», яку пропонує на даному етапі кіноіндустрія.

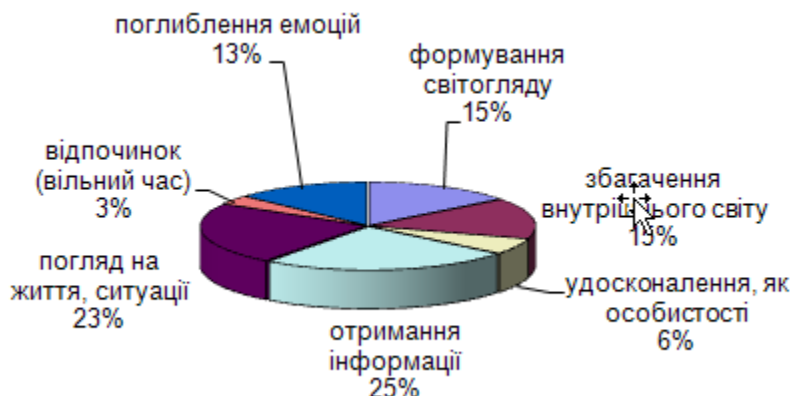

Рис. 2. Діаграма результатів анкетування

Висновки. Отже, кіномистецтво, у формуванні культурологічної компетентності молоді відіграє важливу роль, адже одержання інформації, підготовка до подальшого життя, вирішення виникаючих проблем, відповіді на ці запитання молода людина нині відшукує підказки у кінофільмах, не замислюючись над тим, що споглядаючи на «масове мистецтво» вона сама стає тією ж «масою», через недостатню культурологічну освідченість. Звичайно, на даному етапі розвитку культури, яка стала в своїй більшості комерційною, від «масової культури» не можна уникнути, але завдяки підвищеній увазі до формування культурологічних знань ми можемо допомогти студентству, майбутній еліті навчитися відшукувати прекрасне. Кіномистецтво – це візуально-естетичне сприйняття. Наш досвід показує, що проведення візуальних лекцій сприяє більш ефективному навчанню та засвоєнню матеріалу, формуванню культурологічної компетентності у студентів ВНЗ.

Література:

1. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Виленский М.Я., П.И. Образцов П.И., А.И. Уман А.И. Технологии профессионально-ориентированного обучения в высшей школе. Педагогическое общество России, М., 2004
3. Етика та естетика: Навчальний посібник / За ред. В.Л. Петрусенко. – Львів: Видавництво «Новий світ - 2000», 2008, - 304с.
4. Кириллова Н. Б. Медиакультура: от модерна к постмодерну. 2-е изд.; перераб. и доп. —М.: Академический Проект, 2006. – 448 с. – («Технологии»)

В статті розглядається формування культурологічної компетентності у студентів вищих технічних навчальних закладів за допомогою візуальних лекцій (застосування кінофільмів).

Ключові слова: кіномистецтво, анімаційне кіно, документальне кіно, візуальна лекція, медіа культура, масова культура.

В статье рассматривается формирование культурологической компетентности у студентов высших учебных заведений с помощью визуальных лекций (применение кинофильмов).

In the article the formation of cultural competence in students of technical schools with visual lectures (use film).